

تبیین مؤلفه‌های تشکیل دهنده مدیریت شهری بر اساس مطالعه ساختار شهرداری ده شهر جهان

حسین عابدی جعفری^۱، سید موسی پور موسوی^۲، فتاح آفازاده^۳، مهدیه بد^۳، عابد عابدی جعفری^۳

چکیده

این مقاله با ارائه یک مدل کوشیده است تا ابعاد شکل دهنده مدیریت شهری را مشخص کند. هدف از این اقدام تشریح ابعاد مختلف این سازه انتزاعی است تا با شناسایی این ابعاد در حوزه‌های گوناگون بتوان با بینش و دقت بیشتری به تحلیل همه جانبه این مفهوم پرداخت. برای تدوین چنین مدلی از دو روش نظریه پردازی و نظریه آزمایی استفاده شده است. ابتدا با استفاده از نظرات استادان حوزه‌های مربوط به مدیریت شهری، شهرسازی جغرافیا و علوم اجتماعی، در مباحث مرتبط با قلمرو مدیریت شهری به تبیین

ابعاد و مؤلفه‌های مدیریت شهری پرداخته شده، سپس با مقایسه مدل اولیه تدوین شده با نمونه‌های واقعی، نظریه آزمایشی (فرضیه آزمایشی) صورت گرفته است. برای نظریه آزمایشی از نمودارهای سازمانی شهرداری‌های ۱۰ شهر جهان شامل تهران، نیویورک، سندیکو، پاریس، دبی، سیدنی، سانتا باربارا، تورنتو، لوبوک و فرانکلین استفاده گردیده. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد مدل نهایی مدیریت شهری دارای مؤلفه‌های: «مدیریت»، «فنی و مهندسی»، «شهرسازی»، «حسابداری»، «مالی و اقتصاد»، «علوم اجتماعی»، «محیط زیست»، «اقتصاد»، «حقوق»، «علوم سیاسی»، «جغرافیا» و «نظامی» و «انتظامی» است.

واژه‌های کلیدی: مدیریت شهری، شهرداری، نمودار سازمانی، مدل سازی و دولت محلی.

مقدمه

پیدایش مدیریت شهری، به عنوان مفهومی مستقل به اوایل دهه ۱۹۹۰ م در کشورهای توسعه یافته برمی‌گردد (راکودی^۱، ۱۹۹۳: ۲۷۴). رشته مدیریت شهری به عنوان رشته‌ای نوین، در دهه اخیر مورد توجه جوامع علمی قرار گرفته است (بد و همکاران، ۱۳۸۷: ۱۲). ماهیت میان رشته‌ای مدیریت شهری باعث شده تا مؤلفه‌ها، ابعاد و مرزهای این دانش همواره مورد توجه پژوهشگران این حوزه قرار گیرد. با وجود تلاش‌های صورت گرفته، مؤلفه‌ها و ابعاد این مفهوم علمی هنوز مورد توافق تمام صاحب نظران این موضوع قرار نگرفته است. مهم‌ترین علت این نبودن توافق، تبیین این مفهوم براساس روش‌های تجربی صاحب نظران مدیریت شهری، و نه براساس یک روش علمی و مشخص می‌باشد. تجربیات و نظرات صاحب نظران در مرحله طراحی فرضیه بسیار مناسب و راهگشاست، اما در مرحله فرضیه آزمایشی، یک روش مشخص و عینی مورد نیاز است. هدف از نگارش این مقاله، تشریح مؤلفه‌های مفهوم مدیریت شهری بر مبنای روش علمی و عینی است.

برای شناسایی مولفه‌های مدیریت شهری ابتدا با یک فرضیه (نظریه) شروع کرده و سپس درصدد آزمایش این فرضیه با نمونه‌های واقعی برآمدیم. برای تدوین فرضیه از نظر صاحب نظران رشته‌های مدیریت شهری، شهرسازی، جغرافیا و علوم اجتماعی استفاده گردیده و برای سنجش صحت فرضیه به بررسی تطبیقی وظایف شهرداری‌ها به عنوان متولیان امر مدیریت شهری پرداخته شده است.

مبانی نظری تحقیق

پژوهشگران براین باورند که هدف تئوریک سیستم مدیریت شهری، تقویت فرایند توسعه شهری است به گونه‌ای که در سطح متعارف جامعه زمینه و محیط مناسبی برای زندگی راحت و کارآمد شهروندان به تناسب ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی فراهم شود (بد، ۱۳۸۸: ۳۲).

این اهداف را می‌توان در ده حوزه زیر دسته بندی نمود:

- حفاظت از محیط فیزیکی شهر.
- تشویق توسعه اقتصادی و اجتماعی پایدار.
- ارتقای شرایط کار و زندگی کلیه شهروندان با توجه ویژه به افراد و گروه‌های کم درآمد.
- جلب مشارکت عموم مردم برای مدیریت شهرها.
- بهبود و توسعه ساختار سازمانی و تشکیلاتی سیستم و امور پرسنلی و قانونی.
- بهبود شیوه‌های مدیریت مالی و اقتصادی.
- تأکید بر مدیریت و برنامه ریزی استراتژیک و جامع سیستم.
- بسیج همه منابع توسعه شهری با مشارکت فعالانه بخش خصوصی و سازمان‌های مربوط به جامعه محلی.
- تأکید بر راهبردهای (توان بخشی) درباره مسکن و امکانات زیربنایی با کمک‌های ویژه برای اقشار کم درآمد.

- سازماندهی و بهبود کیفیت محیطی فیزیکی زندگی شهری به ویژه برای اکثریت عظیم فقیران شهرها.

راکدی عقیده دارد که وظیفه مدیریت شهر، مدیریت اجزای شهر است که فعالیت‌های روزانه شهر را در همه زمینه‌ها تسهیل می‌کند و به دنبال آن تسهیلاتی را برای اعضای شهر فراهم می‌آورد.

(۴۶۵، ۱۹۹۸، **فق ت عچ**). طبیعت و فرایند شهرنشینی از یک کشور به کشور دیگر متفاوت است (۴۰۸، **ککعت**) ساختار مدیریتی شهرهای گوناگون با توجه به عوامل دخیل در این شهرها متمایز است.

صاحب نظران بر این باورند که سه الگوی اساسی حکومت محلی از فرهنگ غرب ظهور کرده است که عبارتند از: الگوی انگلیسی، الگوی فرانسوی و الگوی روسی.

(۱۵۳، ۱۹۸۲، **عق قع گ د ک ع ک ع غ ل ا ع ع ق ل**) به نظر می‌رسد باید الگوی دیگری را که عبارت است از الگوی امریکایی به این سه الگو اضافه نمود (مقیم، ۱۳۸۲: ۳۹۷). با این وجود، موضوعاتی که تمام شهرها برای پاسخ‌گویی به آن ساخته و توسعه یافته‌اند از اشتراکات زیادی برخوردارند. مفهوم انتزاعی مدیریت شهری و حوزه‌های مختلف مرتبط با آن در این مقاله با توجه به همسانی موجود در ساختار شهرداری‌ها مورد بررسی قرار گرفته است.

در مطالعات سازمان و مدیریت، آزمون و تبیین ارتباط بین عناصر ساختار سازمانی رسمی و تعیین‌کننده‌های آن، بسیاری از مطالعات سازمانی را در مدیریت و جامعه‌شناسی سازمان به خود مشغول کرده است (۱۹۴۹، **قکعت**) (۱۹۳۷، **ق ق ل ا ع ق ق ع ق م ت**) (۵۴). مطالعات سازمانی نیروهایی را به عنوان تعیین‌کننده‌های ساختار مدنظر قرار داده‌اند و ساختار سازمانی رسمی را بر مبنای این نیروها تحلیل و تبیین کرده‌اند (۴۴، **ع ق ع ش د** ۲۱۹، ۱۹۶۳، **ک گ م ک ع پ**). سازمان‌ها از لحاظ ساختاری منعکس‌کننده واقعی هستند که به طور اجتماعی ساخته شده است. (۱۳۷، ۱۹۶۶، **ک ع ق ع م ج ک ع ل ا غ ب**) این نگرش که سازمان‌ها عمدتاً به وسیله محیط‌های نهادی شان مشخص می‌شوند در کارهای پیشین نیز

دیده می‌شود. (۸۶، ۱۹۷۰، ۴۵۰) امری (۱۳۱، ۱۹۵۶، کنگلاغ) و تریست ملاحظه کرده اند که سازمانها به طور مستقیم به محیط پاسخ می‌دهند (۲۷، ۱۹۶۴، فیلار، کک، پ). به نظر آمبرگی و داسین ساختار سازمان وسیله ای است که به مدیریت آن سازمان کمک می‌کند تا به اهداف دست یابند

(۱۴۲، ۱۹۹۴، کک، کک، کک، کک، کک). زمانی که اهداف، برنامه‌های و استراتژی‌های سازمان تعیین گردید، مدیران باید ساختار مؤثری را طراحی کنند تا دستیابی آنها به این اهداف را تسهیل نماید. (۳۸۸، ۱۹۹۶، کک، کک، کک، کک). به عبارت دیگر، سازماندهی، به کارگیری منابع سازمانی برای دستیابی به اهداف استراتژیک است (کک، کک، کک، کک، ۲۰۰۱). مدیران و نظریه پردازان سازمان همواره از نمودارهای سازمانی، برای بررسی سریع ساختار اجتماعی استفاده می‌کنند. چنین نمودارهایی، بازنمایی نسبتاً روشنی را از سلسله مراتب و ایده ای کلی از تقسیم کار ارائه می‌کنند (۱۱۵، ۲۰۰۶، کک، کک).

اقدامات معدودی برای تبیین، مفهوم مدیریت شهری صورت گرفته است که از آن جمله می‌توان به ترسمی نقشه علم مدیریت شهری توسط آقازاده، عابدی و ابویی اشاره کرد. براساس این پژوهش، هدف از ترسیم نقشه علم مدیریت شهری، پاسخ به این پرسش است که دانش مدیریت شهری از چه زیر حوزه‌های موضوعی تشکیل شده است و ارتباط این زیرحوزه‌ها با یکدیگر چگونه است؟ ترسیم نقشه علم مدیریت شهری می‌تواند به شناسایی هرچه بیشتر این رشته و زیر حوزه‌های موضوعی این رشته علمی کمک کند و سیاست گذاران سازمان‌های دست اندرکار مدیریت شهری را با اولویت‌های پژوهشی این عرصه آشنا سازد به این منظور پایگاه اطلاعاتی «آی اس آی» به عنوان منبع استخراج اطلاعات انتخاب شد. موسسه اطلاعات علمی مرکزی برای فهرست کردن و پوشش دادن جامع مهم‌ترین مجلات علمی چاپ شده در دنیا برای تبادل اطلاعات میان پژوهشگران و مهم ترین و معتبرترین پایگاه اطلاعاتی برپایه نمایه سازی استنادی منابع علمی است. برای استخراج نقشه علم مدیریت شهری از «آی اس آی» پنج گام برداشت شد، طراحی رشته کاوش، انجام جستجو براساس رشته کاوش طراحی شده، تجزیه و تحلیل نتایج جستجو،

طراحی ماتریس شدت ارتباط زیر حوزه‌های موضوعی و استفاده از الگوریتم خوشه بندی سلسله مراتب تجمعی برای ترسیم نقشه علم مدیریت شهری، یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که نقشه علم مدیریت شهری شامل ۳۶ زیر حوزه موضوعی و ۱۸ ناحیه است. حوزه‌های شناسایی شده بعد از ترسیم نقشه علم مدیریت شهری به ترتیب فراوانی مقالات عبارت بود از:

- مجموعه دانش شهر و آبادانی شهر با $33/73$ درصد از مجموع مقالات
- مجموعه دانش پزشکی و بهداشت شهری با $17/73$ درصد از مجموع مقالات
- حوزه موضوعی اقتصاد با $6/5$ درصد از مجموع مقالات.
- جامعه شناسی با $5/7$ درصد از مجموع مقالات.
- مجموعه دانش مدیریت دولتی و علوم سیاسی با $5/48$ درصد از مجموع مقالات.
- مجموعه دانش روانشناسی با $5/3$ درصد از مجموع مقالات.
- حوزه موضوعی تحقیقات آموزش و آموزشی با $4/6$ درصد از مجموع مقالات.
- مجموعه دانش مدیریت با $3/8$ درصد از مجموع مقالات.
- مجموعه دانش مربوط به بوم شناسی شهری با $3/47$ درصد از مجموع مقالات.
- مجموعه دانش تاریخ با $3/12$ درصد از مجموع مقالات.
- حوزه موضوعی مردم شناسی با $2/7$ درصد از مجموع مقالات.
- حوزه موضوعی روانشناسی بین رشته ای با $2/7$ درصد از مجموع مقالات.
- مجموعه دانش پزشکی و روان پزشکی کودکان با $2/52$ درصد از مجموع مقالات.
- حوزه موضوعی مطالعات ناحیه ای با $2/4$ درصد از مجموع مقالات.
- امور اجتماعی با $1/7$ درصد از مجموع مقالات.
- ترابری یا حمل و نقل با $1/7$ درصد از مجموع مقالات.
- پرستاری با $1/4$ درصد از مجموع مقالات.
- پیری شناسی با $1/4$ درصد از مجموع مقالات (آقازاده و همکاران، ۱۳۸۸: ۸۵)

از اقدامات دیگر در تبیین مفهوم رشته مدیریت شهری پژوهشی برای طراحی دوره دکتری مدیریت شهری بود که در جریان این پژوهش حوزه‌های زیر به عنوان حوزه‌های موضوعی که در دانشگاه‌های مختلف به آن پرداخته شده است، شناسایی شد (بد و همکاران، ۱۳۸۸: ۹۶)

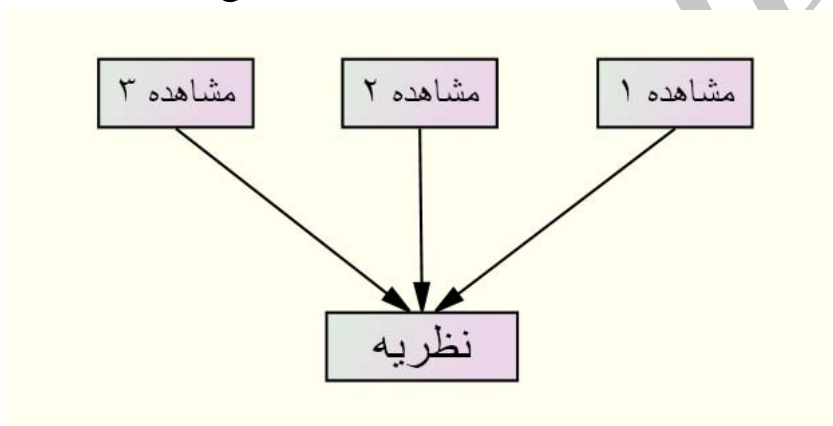
- حقوق
- مدیریت حسابداری و مالی
- حوزه‌های فنی مهندسی
- شهرسازی
- تاریخ
- علوم اجتماعی
- اقتصاد
- محیط زیست
- علوم سیاسی

روش تحقیق

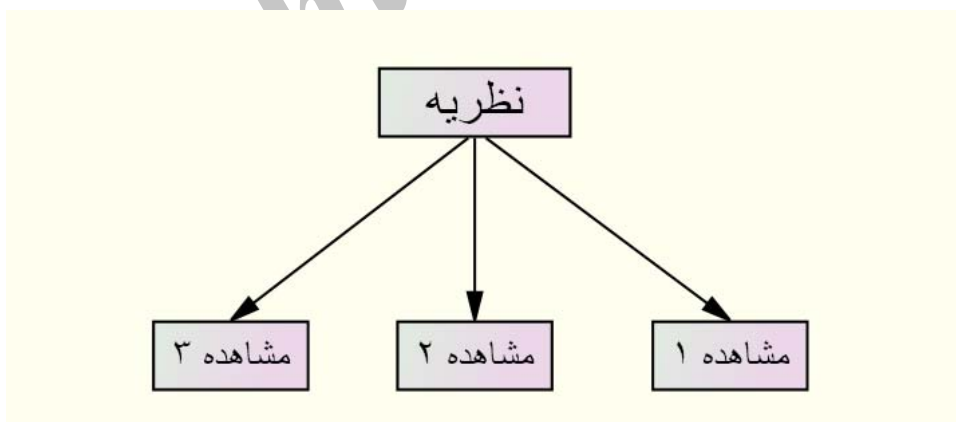
مفاهیم، طبقه بندی‌هایی برای نظم دهی، سازماندهی و ذخیره سازی تجربه فراهم می‌کنند. مفاهیم، ایده‌هایی هستند که از راه فرایند انتزاعی سازی شکل می‌گیرند (**بغم‌عث** ۲۵، ۲۰۰۶) فرایند رسیدن از مفاهیم انتزاعی به نقطه ای که بتوان گویه‌های (پرسش‌ها) پرسشنامه‌ها را به گونه ای تدوین کرد تا ترجمان و برگردان مفاهیم باشند را «پایین آمدن از نردبان انتزاع» می‌خوانند. این فرایند متضمن رسیدن از کلی به جزء، از مفاهیم انتزاعی به مفاهیم عینی مشخص است. در تصریح مفاهیم از این نردبان پایین می‌رویم. وقتی مفهوم به ابعادی تفکیک شود یک گام به پیش رفته ایم. گاه ممکن است خود این ابعاد به مقولات مشخص تری تقسیم شوند. هنگام تشریح ابعاد یک مفهوم، اصطلاحات را مرحله به مرحله تعریف می‌کنیم. برای بسیاری از مفاهیم تعریف معرف، کار ساده ای است و معرف‌های

خوبی قبلا ساخته شده است، اما برای پاره ای از مفاهیم، خاصه مفاهیم انتزاعی تر کار دشواری است (۲۵، ۱۳۸۵، لمع ژغپ).

والاس فرایند تدوین و شکل گیری نظریه ها را تعامل مستمر بین نظریه و مشاهده و بین نظریه پردازی و نظریه آزمایی توصیف می کند. ارائه تبیین مناسب مستلزم دو فرایند مرتبط به هم است: نظریه پردازی و نظریه آزمایی، این دو فرایند راه های مختلف رسیدن به نظریه های خوب نیست، بلکه مبین دو مرحله است که نقطه شروع متفاوتی دارند.

شکل ۱: شیوه نظریه پردازی

شکل ۱: شیوه نظریه آزمایی

تفاوت نظریه آزمایی با نظریه پردازی در این است که در نظریه آزمایی، تحقیق از نظریه شروع می‌شود. با استفاده از نظریه می‌توانیم پیش بینی کنیم که در دنیای واقعی امور چگونه خواهد بود. اگر پیش بینی ما درست باشد منجر به تایید نظریه می‌شود. اما اگر پیش بینی غلط از آب در آید یا نظریه اشتباه است، یا پیش بینی ما از نظریه به طور غیرمنطقی استنتاج شده است. ساختن نظریه اولین مرحله از ارائه یک تبیین خوب است و متعاقباً نظریه آزمایی تلاشی است برای آزمون دقیق نظریه آزمایشی که در مرحله نظریه پردازی بدان رسیده ایم. (۲۶ فصل) برای تبیین مولفه‌های مدیریت شهری باید از دو شیوه نظریه پردازی و نظریه آزمایی بهره گرفت.

برای انجام این پژوهش در مرحله فرضیه سازی از روش علمی استفاده شده است. کاربرد این روش، ساخت دادن به فاریند ارتباطات گروهی است به گونه‌ای که چنین فرایندی در فراهم کردن زمینه درگیری مجموعه ای از افراد به عنوان یک کل، با مساله یا موضوعی پیچیده موثر باشد (علی دوستی، ۱۳۸۴: ۸۶). خروجی‌های روش دلفی چیزی جز یک نظریه نیست. این نظریه به همان اندازه از اعتبار برخوردار است که نظرات افراد شرکت کننده معتبر است. دیدگاه‌ها و نظرهای شرکت کنندگان براساس روابط آماری و نه براساس آرای اکثریت و اقلیت خلاصه می‌شود (۳۱۶، ۲۰۰۵، لااعمذ عکعفف نهمج).

در بخش نظریه آزمایی این پژوهش، براساس رابطه نمودار سازمانی با ساختار سازمانی سازمان‌ها؛ و رابطه ساختار با اهداف و وظایف هر سازمان، از روش تطبیقی برای مقایسه چارت سازمانی شهرداری، ۱۰ شهر مختلف استفاده شده است. آگوست کنت و دورکیم تطبیق را به عنوان روش اساسی علوم اجتماعی تلقی می‌کردند این روش در علوم اجتماعی همان نقشی را دارد که تجربه در علوم فیزیکی و تجربی ایفا می‌کنند (دورژه، ۱۳۷۵: ۲۱۲) در این روش پدیده‌هایی که دارای یک ماهیت هستند، ولی از نظر مکانی و یا زمانی از یکدیگر دورند و یا پدیده‌هایی که دارای ماهیت واحدی هستند و در بسترهای مختلفی عمل می‌کنند می‌توان با یکدیگر مقایسه کرد. روش تطبیقی بر این اصل استوار است که مقایسه بین دو یا چند پدیده ای صورت می‌گیرد که از یک سنخ هستند چه در غیر این

صورت، امکان مقایسه درست وجود ندارد. براین اساس باید پدیده‌ها از نظر ساخت و همچنین جنبه‌های نهادی و کارکردی مشابه باشند (مقیمی و همکاران، ۱۳۸۵: ۵۴).

براساس مقایسه نتایج حاصله از روش دلفی که مدل مفهومی پژوهش را ایجاد کرده و نتیجه بررسی تطبیقی ساختار سازمانی شهرداری، ده شهر دنیا، مدل پیشنهادی مدیریت شهری در بخش نتیجه گیری ارائه شده است.

یافته‌های پژوهش

به منظور دستیابی به مدل اولیه از ۱۵ نفر استادان رشته‌های مدیریت شهری، شهرسازی، جغرافیا و علوم اجتماعی برای شرکت در این طرح مطالعاتی دعوت شد. سؤال اصلی مطرح شده این بود برای مدیریت شهر به چه دانش و تخصص‌های نیاز هست؟ اجماع نهایی پس از سه بار بازگشت نتایج به متخصصین و گرفتن نتایج آن نشان دهنده این است که مجموعه دانش‌ها و تخصص‌های موردنیاز برای مدیریت شهر را می‌توان در ۱۳ حوزه زیر قرار داد:

«مدیریت^۱»، «علوم فنی و مهندسی^۲»، «شهرسازی^۳»، «علوم حسابداری و مالی^۴»، «علوم اجتماعی^۵»، «علوم زیست محیطی (محیط زیست)^۶»، «اقتصاد^۷»، «حقوق^۸»، «علوم سیاسی^۹»، «سیاسی^۹»، «جغرافیا^{۱۰}»، «تاریخ»، «حمل و نقل و علوم نظامی و انتظامی».

بر مبنای نظرهای اندیشمندان فوق درباره ارتباط مدیریت و سازمان و ارتباط سازمان با چارت سازمانی، ۱۰ شهر مختلف از ۵ قاره جهان انتخاب شد و ساختار شهرداری آنها با

- ۱- مکتب‌تعلیم
- ۲- مکتب‌تعلیم
- ۳- مکتب‌تعلیم
- ۴- مکتب‌تعلیم
- ۵- مکتب‌تعلیم
- ۶- مکتب‌تعلیم
- ۷- مکتب‌تعلیم
- ۸- مکتب‌تعلیم
- ۹- مکتب‌تعلیم
- ۱۰- مکتب‌تعلیم

ساختار پیشنهادی مؤلفه‌های مدیریت شهری مورد مقایسه قرار گرفت. بر اساس رابطه نمودار سازمانی با ساختار سازمانی و سازماندهی سازمان‌ها و بر اساس رابطه ساختار و اهداف و محیط پیرامونی هر سازمان، برای سنجیدن صحت فرضیه (نظریه) به دست آمده برای ابعاد مختلف مفهوم مدیریت شهری، بر اساس وضع موجود مدیریت شهری در جهان به بررسی تطبیقی و مقایسه بخش‌های مختلف آنها با مدل پیشنهادی پرداختیم.

۱۰ شهر تهران، نیویورک، سندیکو، پاریس، دبی، سیدنی، سانتا باربارا، تورنتو، لاس‌آنجلس، فرانکلین شهرهایی هستند که این پژوهش بر اساس نمودار سازمانی شهرداری‌های آنها شکل گرفته است. نتایج بررسی اطلاعات توصیفی و تحلیل چارت سازمانی شهرداری هر شهر به شرح زیر است:

تهران: مرکز کشور جمهوری اسلامی ایران است. بر اساس آخرین سرشماری رسمی انجام گرفته در سال ۱۳۸۵، جمعیت تهران، ۷,۷۰۵,۰۳۶ نفر بوده است. نوع حکومت محلی در تهران از نوع شورا - شهردار **ف.ع.ع.م.و.ک.ع.م.ق.م.غ.ع.ک.د.ع.غ.ر.//، گ.م.غ.** قالیباف است.

جدول شماره ۱: ارتباط رشته‌های دانشگاهی ساختار سازمانی شهرداری تهران

مدیریت: معاونت هماهنگی و برنامه ریزی، مرکز نظارت همگانی، مرکز سامانه مدیریت شهری	علوم سیاسی:
فنی و مهندسی: معاونت فنی و عمرانی	جغرافیا: مرکز اطلاعات و جغرافیایی تهران
شهرسازی: معاونت شهرسازی و معماری	علوم نظامی و انتظامی: اداره کل اجراییات و پلیس
حسابداری، مالی: معاونت مالی و اداری، سازمان سرمایه گذاری و مدیریت پروژه‌های مشارکت شهر	پزشکی و ایمنی اقتصادی: اداره کل سلامت، سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران
علوم اجتماعی: معاونت امور اجتماعی و فرهنگی	حمل و نقل: معاونت حمل و نقل و ترافیک
علوم زیست محیطی: سازمان پارک‌ها	تاریخ:
علوم حقوقی: اداره کل حقوقی، اداره کل تدوین قوانین و مقررات	غیره: اداره کل سلامت، سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران، سازمان آتش نشاسی و خدمات ایمنی

نیویورک: این شهر در کشور ایالات متحده، آمریکا واقع شده است. جمعیت این شهر ۸۳۰۰۰۰۰ نفر است، نیویورک یکی از بزرگ ترین و تأثیرگذارترین شهرهای جهان است. نوع حکومت محلی در این شهر از نوع شورا و شهردار قوی است. شهردار فعلی این شهر آقای میسائیل بلومبرگ است.

جدول شماره ۲: ارتباط رشته‌های دانشگاهی ساختار سازمانی شهرداری نیویورک

مدیریت: اداره منابع انسانی، اداره مدیریت، اداره برنامه ریزی و پیشرفت	علوم سیاسی: برد سیاست، قائم مقام امور دولتی
فنی و مهندسی: خانه مسکونی کوچک، دپارتمان ساخت و ساز	جغرافیا:
شهرسازی: بخش طراحی و ساخت، اداره هماهنگی پهنه شهر، بخش خدمات اداری پهنه شهر	علوم نظامی و انتظامی: اداره پلیس
حسابداری، مالی: اداره صورت پرداخت‌های اداری، اطلاعات مالی و بودجه مستقل	اقتصاد: قائم مقام برای توسعه اقتصادی
علوم اجتماعی: بخش خدمات اجتماعی، اداره خدمات کودکان و دپارتمان امور هنری	حمل و نقل: کمیته تاکسی و خودروهای سواری بزرگ، دپارتمان حمل و نقل
علوم زیست محیطی: بخش حفاظت از محیط زیست	تاریخ:
علوم حقوقی: امور قانونی و بخش حقوقی	غیره: قائم مقام برای آموزش و توسعه جامعه، رسانه و مطبوعات، هدایت کننده ارتباطات، بخش ارتباطات و رفه قائم مقام سلامت و خدمات انسانی، اداره آتش نشانی، اداره مدیریت اضطراری، دپارتمان بهداشت و بهسازی، دانشگاه شهر نیویورک

کد گرهک ن ذ //، گمغ)

سن دیگو: شهری ساحلی در جنوب کالیفرنیا واقع در گوشه جنوب غربی ایالات متحده امریکا است. براساس آمارگیری سال ۲۰۰۸ جمعیت آن ۱۲۷۹۳۲۹ نفر برآورد گردیده است. این شهر دومین شهر بزرگ ایالت کالیفرنیا و هشتمین شهر بزرگ ایالات متحده امریکاست. نوع حکومت این شهر را نوع شورا - شهردار است. شهرداری این شهر آرالیای جری سنדרز است.

جدول شماره ۳: ارتباط رشته‌های دانشگاهی با ساختار سازمانی شهرداری سن‌دیگو

مدیریت: برنامه ریزی شهری	علوم سیاسی:
فنی و مهندسی: پروژه‌های مهندسی خدمات عمومی، صنایع همگانی و ضایعات	جغرافیا:
شهرسازی: اداره پهنه شهر	علوم نظامی و انتظامی: پلیس
حسابداری، مالی: اداره مالی	اقتصاد:
علوم اجتماعی: اوقات فراغت، کتابخانه	حمل و نقل: حمل و نقل و پارکینگ، فرودگاه، برنامه ریزی حمل و نقل
علوم زیست محیطی: خدمات محیطی	تاریخ:
علوم حقوقی:	غیره: آتش نشانی، سیستم اطلاعاتی، تلویزیون

(فہم حقیقہ اے گملا عہ لا علقن گف گنق عک عذ۔ ذ ذ //، گم ع)

پاریس: این شهر پایتخت کشور فرانسه، مرکز و یک از شهرستان‌های ناحیه ایل - دو - فرانس است. پاریس بزرگ ترین شهر اقتصادی اروپا و پنجمین شهر اقتصادی جهان از نظر سطح تولید ناخالص داخلی است. جمعیت آن براساس سرشماری سال ۲۰۰۶ م حدود ۲۲۰۳۸۱۷ نفر و نوع حکومت این شهر از نوع شورا - شهردار است. شهردار این شهر آقای برتران دو لانوئه، هستند.

جدول شماره ۴: ارتباط رشته‌های دانشگاهی با ساختار سازمانی شهرداری پاریس

مدیریت: توسعه مجدد، کارمندان	علوم سیاسی:
فنی و مهندسی: صنایع همگانی (آب، برق و تلفن)	جغرافیا:
شهرسازی: اجازه و اعتباره ساخت و ساز، امنیت ساختمان سازی	علوم نظامی و انتظامی: پلیس
حسابداری، مالی: مدیریت ریسک درآمد	اقتصاد: توسعه اقتصادی
علوم اجتماعی: توسعه اجتماعی، خدمات اجتماعی	حمل و نقل:
علوم زیست محیطی: ضایعات جامد	تاریخ:
علوم حقوقی: صدور گواهینامه	غیره: آتش نشانی

جدول شماره ۵: ارتباط رشته‌های دانشگاهی با ساختار سازمانی شهرداری دبئی

دبئی: این شهر در کشور امارات متحده عربی واقع شده است. براساس سرشماری سال ۲۰۰۶ جمعیت آن حدود ۱۴۲۲۰۰۰ نفر است. شهردار این شهر به صورت انتصابی از سوی حاکم ایالت دبئی انتخاب می‌شود. شهردار این شهر در حال حاضر آقای حسین لوتاه است

جدول شماره ۵: ارتباط رشته‌های دانشگاهی با ساختار سازمانی شهرداری دبئی

مدیریت: خدمات اداری، گروه کیفیت و توسعه اداری	علوم سیاسی: گروه ارتباطات دولتی
فنی و مهندسی: خدمات فنی، امور پروژه‌های عمومی	جغرافیا: بخش سیستم‌های اطلاعاتی جغرافیای
شهرسازی: گروه ساختمان سازی و برنامه ریزی	علوم نظامی و انتظامی:
حسابداری، مالی: مراکز اعتبارگذاری، امور دارایی و مالی	اقتصاد: گروه بازارها
علوم اجتماعی: گروه کتابخانه‌ها	حمل و نقل: گروه حمل و نقل
علوم زیست محیطی: اداره محیط زیست	تاریخ:
علوم حقوقی: گروه امور قانونی	غیره: اداره سلامت عمومی

جدول شماره ۶: ارتباط رشته‌های دانشگاهی با ساختار سازمانی شهرداری دبی

سیدنی: این شهر بزرگترین شهر کشور استرالیا است. براساس سرشماری سال ۲۰۰۶ م. جمعیت آن ۴۳۹۲۷۲۲ نفر است. غالب امور در این شهر توسط دولت ایالتی اداره می‌شود و شهردار این شهر آقای کلورمور است.

جدول شماره ۶: ارتباط رشته‌های دانشگاهی با ساختار سازمانی شهرداری سیدنی

مدیریت: برنامه ریزی استراتژیک، برنامه ریزی سیستم‌ها، برنامه ریزی خدمات	علوم سیاسی:
فنی و مهندسی: خدمات آب/ساخت و بازسازی راه‌ها، پروژه شهری	جغرافیا:
شهرسازی: ساختمان سازی	علوم نظامی و انتظامی: امنیت
حسابداری، مالی: حمایت بازرگانی، مالی، مدیریت ریسک، خدمات بازرگانی	اقتصاد: توسعه اقتصادی
علوم اجتماعی: اجتماعی و بی خانمان‌ها	حمل و نقل:
علوم زیست محیطی: خدمات ضایعات، توسعه محیط	تاریخ:
علوم حقوقی: مدیریت دادگاه‌ها، خدمات حقوقی، برنامه ریزی مالیاتی، خدمات قانونی	غیره: سلامت، مدیریت اطلاعات

ه ب د ن ذ // گم غ ک خ گ ل ل گ ل گ ل م ک ب م ع ک م گ م م و گ م ذ غ ک ه غ ک ع گ ه)

تورنتو: این شهر در کانادا واقع شده است. براساس آخرین سرشماری در سال ۲۰۰۶ م. جمعیت آن ۲۵۰۳۲۸۱ نفر است. نوع حکومت محلی در این شهر از نوع شورا - شهردار (قوی) است. هم شورای شهر و هم شهردار به صورت مستقیم توسط شهروندان انتخاب می‌شوند. شهردار این شهر آقای دیوید میلر است.

جدول شماره ۷: ارتباط رشته‌های دانشگاهی با ساختار سازمانی شهرداری تورنتو

مدیریت: اداره کارمندان شهر، برنامه ریزی استراتژیک منابع انسانی	علوم سیاسی:
--	-------------------

فنی و مهندسی: خدمات فنی، اداره آب اداره ساخت	جغرافیا: برنامه ریزی شهری
شهرسازی: خدمات و برنامه‌های بلندمدت مسکن، اداره مسکن	علوم نظامی و انتظامی:
حسابداری، مالی: اداره توسعه مالی، خدمات حسابرسی، خزانه داری، برنامه ریزی مالی	اقتصاد:
علوم اجتماعی: پناهگاه و حمایت اداره مسکن خدمات کودکان، خدمات اجتماعی	حمل و نقل: خدمات حمل و نقل، خدمات ناوگان
علوم زیست محیطی: اداره پارک و جنگل، مدیریت خدمات ضایعات جامد	تاریخ:
علوم حقوقی: استانداردها و گواهینامه‌های شهرداری، خدمات دادگاهی، خدمات قانونی	غیره: خدمات دارویی و اورژانسی، سلامت عمومی، خدمات آتش نشانی، رژه

(عگمگگم. ذ ذ //، گمگ)

سانتا باربارا: این شهر در کشور امریکا واقع شده است. جمعیت آن ۹۰۳۰۰ نفر است. نوع حکومت محلی در این شهر از نوع سیستم‌های رایج امریکایی (شورا - شهردار) است. شهردار این شهر خانم مارتی بلوم است.

جدول شماره ۸: ارتباط رشته‌های دانشگاهی با ساختار سازمانی شهرداری سانتا باربارا

مدیریت: خدمات اداری	علوم سیاسی:
فنی و مهندسی: مهندسی، منابع آب	جغرافیا:
شهرسازی: توسعه و بازسازی	علوم نظامی و انتظامی: پلیس
حسابداری، مالی: مالی	اقتصاد:
علوم اجتماعی: کتابخانه‌ها، خدمات اجتماعی، اوقات فراغت (گلف)	حمل و نقل: حمل و نقل در پارکینگ فرودگاه، برنامه ریزی حمل و نقل

جدول شماره ۱۰: ارتباط رشته‌های دانشگاهی با ساختار سازمانی شهرداری فرانکلین

مدیریت: مدیر شهر، منابع انسانی	علوم سیاسی:
فنی و مهندسی: مدیریت آب، مهندسی، نگهداری آب‌های متلاطم، نگهداری خیابان‌ها	جغرافیا:
شهرداری: بخش چشم انداز خیابان‌ها	علوم نظامی و انتظامی: پلیس
حسابداری، مالی: ممیز داخلی، مالی	اقتصاد:
علوم اجتماعی: توسعه اجتماعی، ارتباطات اجتماعی	حمل و نقل: سیگنال‌های ترافیکی
علوم زیست محیطی: مواد زاید و جامد	تاریخ:
علوم حقوقی: بخش قانونی	غیره: آتش نشانی، مدیریت اورژانس

(۸- ۲۰۰۷/عغ گلاگدع/عگ گورگ غغق کعغ. ذ ذ //، گمء)

جدول شماره ۱۱: مقایسه مؤلفه‌های مدیریت شهری با وضع موجود در شهرداری‌های ده شهر

از شهرهای دنیا

دپارتمان / شهرها	مدیریت	فنی و مهندسی	شهرداری	حسابداری و مالی	اجتماعی و فرهنگی	زیست محیطی	اقتصاد	حقوقی و قانونی
تهران	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله
نیویورک	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله
سندیسگو	بله	بله	بله	بله	بله	بله	خیر	خیر
پاریس	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله
دبی	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله
سیدنی	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله
تورنتو	بله	بله	بله	بله	بله	بله	خیر	بله
سانتا باربارا	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	خیر
لاباک	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله
فرانکلین	بله	بله	بله	بله	بله	بله	خیر	بله

دپارتمان / شهرها	سیاسی	جغرافیا	تاریخ	حمل و نقل	دفاعی و انتظامی	مدیریت بحران	پزشکی و سلامت	سایر
تهران	خ	بله	خیر	بله	بله	بله	بله	خیر
نیویورک	بله	خیر	خ	بله	بله	بله	بله	بله
سندگو	خیر	خیر	خیر	بله	بله	بله	خیر	بله
پاریس	خیر	خیر	خیر	خیر	بله	بله	خیر	خیر
دبی	بله	بله	خیر	بله	خیر	بله	بله	خیر
سیدنی	بله	بله	خیر	بله	خیر	بله	بله	بله
تورنتو	خیر	بله	خیر	بله	خیر	بله	بله	بله
سانتا باربارا	خیر	خیر	خیر	بله	بله	بله	خیر	بله
لاباک	خیر	بله	خیر	بله	بله	بله	بله	بله
فرانکلین	خیر	خیر	بله	بله	بله	بله	بله	خیر

تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق

نتایج مطالعات به اختصار در جدول صفحه قبل (جدول شماره ۱) ارائه شده است. همانطور که دیده می‌شود نتایج مطالعات بیانگر مؤلفه‌های: «مدیریت»، «رشته‌های فنی و مهندسی»، «شهرسازی»، «حسابداری»، «مالی و اقتصاد»، «علوم اجتماعی»، «علوم زیست محیطی» (محیط زیست)، «اقتصاد»، «حقوق»، «علوم سیاسی»، «جغرافیا و علوم نظامی و انتظامی» است. اما در مورد تاریخ شواهد به اندازه کافی نبود بنابراین تاریخ از مجموعه مؤلفه‌های مدیریت شهری حذف شد، اما در طول تحقیق بر روی ساختار شهرداری‌ها سه مؤلفه جدید که در اکثر شهرهای مورد مطالعه، بخش‌هایی برای این مؤلفه‌ها اختصاص یافته بود این چند مؤلفه جدید عبارتند از: «سلامت و ایمنی»، «حمل و نقل» که در نتیجه این چند مؤلفه به ابعاد مدیریت شهری اضافه شد.

از دیگر نکات قابل توجه در این پژوهش بستگی بعضی از ابعاد، به اندازه شهر (جمعیت و مساحت) است. به عنوان مثال در شهرهای کوچک تر (لاباک، فرانکلین،

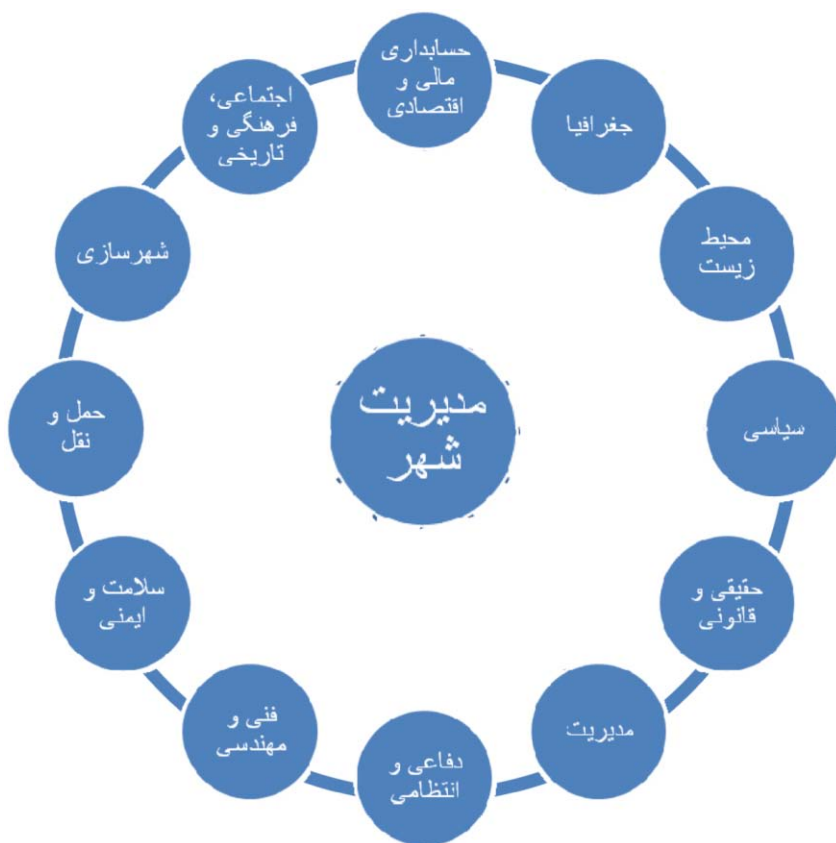
سانتاپارابارا) بخش‌هایی دربارهٔ امور اجتماعی و یا فرهنگی دیده نمی‌شود. مطلب دیگر این که با توجه به میزان تمرکزگرایی یا تمرکززدایی در حکومت‌های مرکزی، میزان وظایف مدیریت شهری متفاوت بوده و در بعضی از شهرهایی که حکومت‌های مرکزی غیرمتمرکز دارند، مانند سانتا باربارا، سندیکو و نیویورک وظیفه هدایت رادیو و تلویزیون محلی نیز برعهده شهرداری‌هاست.

افزون بر موضوعات ذکر شده در ساختار شهرهای نیویورک، سندیکو، سیدنی، تورنتو، سانتاپارابارا و لوبوک بخش‌های مدیریت اطلاعات، تکنولوژی اطلاعات و یا سیستم‌های اطلاعاتی نیز دیده می‌شود در تقسیم بندی انجام شده این قسمت‌ها در بخش مهندسی در نظر گرفته شده است.

در ساختار شهرداری شهر نیویورک به صورت ویژه بخش‌های برای آموزش شهروندان و دانشگاه نیویورک وجود دارد که در دیگر شهرها مشاهده نمی‌شود. با در نظر گرفتن موارد فوق، برای مدیریت شهری ۱۲ مؤلفه را می‌توان در نظر گرفت که در نمودار زیر به عنوان مؤلفه‌های مدیریت شهری ترسیم گردیده است به صورت خلاصه نتیجه پژوهش، در نمودار زیر ارائه شده است.

در پایان و به عنوان پیشنهاد می‌توان برای افزایش روایی، مدل فرضیه (مدل فوق) را از جنبه‌های دیگری نیز موردآزمون قرار دارد.

پیشنهاد می‌شود طی پژوهشی ویژه شاخص‌های مدیریت شهری را که تاکنون طراحی شده با مدل فوق مقایسه کرده و مشاهده نمود که آیا مؤلفه‌های مدل با شاخص‌های سنجش مدیریت شهری متناظر هستند یا خیر. پیشنهاد دیگر اینکه به برنامه ریزی‌های استراتژیکی که برای شهرهای مختلف انجام شده مراجعه کرد و در قسمت تحلیل محیط (بیرونی و درونی) جایگاه مؤلفه‌های ذکر شده جستجو کرد.

منابع

- ۱ - آقازاده، فتاح و همکاران، ترسیم نقشه علم مدیریت شهری براساس مستندات آی اس آی، پایان نامه کارشناسی ارشد.
- ۲ - بد، مهدیه و همکاران (۱۳۸۸)، مطالعه تطبیقی دوره کارشناسی ارشد رشته مدیریت شهری در ایران با دیگر کشورها.
- ۳ - بد، مهدیه و همکاران (۱۳۸۷)، بررسی تطبیقی رشته مدیریت شهری در دانشگاه‌های جهان، موسسه آموزشی مطالعاتی مدیریت شهری توسعه فراگیر آسیا.

- ۴ - بد، مهدیه (۱۳۸۸)، طراحی دوره دکتری مدیریت شهری، تهران، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران، ۳۲.
- ۵ - دورژه، موریس، (۱۳۷۵)، روش های علوم اجتماعی. با ترجمه خسرو اسدی، تهران، موسسه انتشارات امیرکبیر
- ۶ - علی دوستی، سیروس (۱۳۸۴)، طراحی و تبیین مدل عوامل کلیدی مؤثر بر کاربرد فناوری اطلاعات در اداره های کل سازمان های دولتی استان های صنعتی، تهران، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران
- ۷ - مقیمی، سیدمحمد و همکاران (۱۳۸۵)، مدیریت تطبیقی، تهران، نگاه دانش.
- ۸ - مقیمی، محمد (۱۳۸۲)، اداره امور حکومت های محلی، تهران، سمت.
- ۹- حکمتی، م. ک. (۱۳۸۲)، بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت و شکست کارآفرینان در ایران، فصلنامه علمی-تخصصی مطالعات شهری، سال اول، شماره اول، زمستان ۱۳۹۰، ۱-۹.
- ۱۰- حکمتی، م. ک. (۱۳۸۲)، بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت و شکست کارآفرینان در ایران، فصلنامه علمی-تخصصی مطالعات شهری، سال اول، شماره اول، زمستان ۱۳۹۰، ۱-۹.
- ۱۱- حکمتی، م. ک. (۱۳۸۲)، بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت و شکست کارآفرینان در ایران، فصلنامه علمی-تخصصی مطالعات شهری، سال اول، شماره اول، زمستان ۱۳۹۰، ۱-۹.
- ۱۲- حکمتی، م. ک. (۱۳۸۲)، بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت و شکست کارآفرینان در ایران، فصلنامه علمی-تخصصی مطالعات شهری، سال اول، شماره اول، زمستان ۱۳۹۰، ۱-۹.
- ۱۳- نشر نی، پیمایش در تحقیقات اجتماعی، تهران: ۱۳۸۵، ۱، ۱۳-۱۴.
- ۱۴- حکمتی، م. ک. (۱۳۸۲)، بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت و شکست کارآفرینان در ایران، فصلنامه علمی-تخصصی مطالعات شهری، سال اول، شماره اول، زمستان ۱۳۹۰، ۱-۹.
- ۱۵- حکمتی، م. ک. (۱۳۸۲)، بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت و شکست کارآفرینان در ایران، فصلنامه علمی-تخصصی مطالعات شهری، سال اول، شماره اول، زمستان ۱۳۹۰، ۱-۹.
- ۱۶- حکمتی، م. ک. (۱۳۸۲)، بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت و شکست کارآفرینان در ایران، فصلنامه علمی-تخصصی مطالعات شهری، سال اول، شماره اول، زمستان ۱۳۹۰، ۱-۹.
- ۱۷- حکمتی، م. ک. (۱۳۸۲)، بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت و شکست کارآفرینان در ایران، فصلنامه علمی-تخصصی مطالعات شهری، سال اول، شماره اول، زمستان ۱۳۹۰، ۱-۹.
- ۱۸- حکمتی، م. ک. (۱۳۸۲)، بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت و شکست کارآفرینان در ایران، فصلنامه علمی-تخصصی مطالعات شهری، سال اول، شماره اول، زمستان ۱۳۹۰، ۱-۹.
- ۱۹- حکمتی، م. ک. (۱۳۸۲)، بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت و شکست کارآفرینان در ایران، فصلنامه علمی-تخصصی مطالعات شهری، سال اول، شماره اول، زمستان ۱۳۹۰، ۱-۹.
- ۲۰- حکمتی، م. ک. (۱۳۸۲)، بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت و شکست کارآفرینان در ایران، فصلنامه علمی-تخصصی مطالعات شهری، سال اول، شماره اول، زمستان ۱۳۹۰، ۱-۹.
- ۲۱- حکمتی، م. ک. (۱۳۸۲)، بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت و شکست کارآفرینان در ایران، فصلنامه علمی-تخصصی مطالعات شهری، سال اول، شماره اول، زمستان ۱۳۹۰، ۱-۹.
- ۲۲- حکمتی، م. ک. (۱۳۸۲)، بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت و شکست کارآفرینان در ایران، فصلنامه علمی-تخصصی مطالعات شهری، سال اول، شماره اول، زمستان ۱۳۹۰، ۱-۹.

- ۲۳- لغف ب هکذگلا تم لغت هکذع کع دچ ، (۱۹۹۳)، لغن لغف قفوع ح کع ققلاع فب هکق د- ۲۳
کع کف کج م کع لغ قع کع چ کع هک کق کخ کع م لگم لغ قع گلا کز ا نغ ح
، ملاغ ذ نغ ک م کع لغ قع کع ، (۱۹۹۶)، ملاغ دچ لاق مگ ب کع کع لغ لغ م ذ فللع م گ د- ۲۴
ققع لغ لغ م کع لاق
غ غر لغن ملاغ ل قلاع کع م کع قلعغ کع و کع لاق ، (۱۹۶۳)، کگم کع ب خ ، دچ ، قع نشد- ۲۵
۲۳۴- ۲۱۴ ملاغ م ذ لغ کف عل لغ م علم لغ کک ع ، ا ، ا ب ح ژ لغ کب ککفم علا کغ کعلم
لاف لغ لغ م کع قق قع م ع و کز لغ م ق م غ لاق . کع لاق لغ . ن ذ ن ذ // ، گم غ- ۲۶
غ کع ملاغ علا ک ب لغ ک / لم قع کع م قع ن ذ ن ذ // ، گم غ- ۲۷
ملاع لغ کف م غ کع لاق کک ب ع / ژ د تپچ لغ و ک ب ک ع ن ذ ن ذ // ، گم غ- ۲۸
غ ع م غ م ع م ب ۲۰ / ۸- ۲۰۰۷ ع ک لاق کز ا لغ ک ب ک ب ک ق ق ک ق کع لغ . ن ذ ن ذ // ، گم غ- ۲۹
کع ک ع ک ن ذ ن ذ // ، گم غ- ۳۰
لاق ک ب ک ک ب ق لاق ک ن ذ ن ذ // ، گم غ- ۳۱
غ ک ک ب قع لغ کع ملاغ علا ک ب ک ک ب ک ب ک ب ک ک ع ل ن ذ ن ذ // ، گم غ- ۳۲
للع ع ط ک کف م غ کع لاق ک ط ه ب د / لم کف م ع ک ب ن ک غ ع علا م لغ م ع ک ل ن ذ ن ذ // ، گم غ- ۳۳
غ کع ملاغ ع م ک کف م غ کع بلا د ۲۰ / علا ملاغ ب ۲۰ / م کع لاق ب ۲۰ / ه ب د
م ع م ک ک ل ک ر . ن ذ ن ذ // ، گم غ- ۳۴

Archive of SID